

Korte toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, Mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck, ter gelegenheid van de nieuwjaarsontvangst van H.M. Koningin Beatrix op Paleis Noordeinde, dinsdag 6 januari 2009

Majesteit,

Graag wil ik U namens alle aanwezigen bijzonder hartelijk danken voor deze ontvangst.

We staan aan het begin van een jaar waarin de gevolgen van de wereldwijde financiële crisis voor menigeen voelbaar zullen zijn. De oorzaken van deze crisis zijn niet uitsluitend financieel maar ook moreel te duiden. Hebzucht en hoogmoed hebben hun tol geëist. Uiteraard luidt nu het sleutelwoord: vertrouwen, herstel van vertrouwen. De vraag is hoe. Want was het vertrouwen in systemen en instellingen juist niet te gemakkelijk geweest? Er was eerder sprake van gestold dan van intrinsiek vertrouwen. Intrinsiek vertrouwen kan niet worden verkregen zonder een gezond wantrouwen. Dat laatste moet worden hervonden. Een kritische houding derhalve ten aanzien van de veronderstelling dat systemen en instellingen in zichzelf wel deugdelijk blijven en hun eigen ratio als vanzelf bewaken. Een gezond wantrouwen, waakzaamheid, ook ten aanzien van de deugdelijkheid en waarachtigheid van diegenen die deze instellingen dragen.

Hetzelfde geldt voor de Europese Unie en daarmee voor het vertrouwen van burgers dat wordt gevraagd bij de verkiezingen voor het Europees Parlement dit jaar. Een gezond wantrouwen, alertheid, bij het functioneren van Europese instellingen naar hun aard is altijd al tegenwicht geweest tegen blind vertrouwen. Eurorealisme in déze zin is dan ook voorwaarde voor idealisme dat niet samenvalt met naïviteit. Wie immers gelooft in het ideaal van Europa als waardengemeenschap verliest zijn geloofwaardigheid,

als dat geloof niet wordt geschraagd door realiteitszin en onderkenning van falen.

Europa is groter dan de EU alleen. Dit jaar vieren wij het 60-jarig bestaan van de Raad van Europa alsook de val van de Berlijnse muur 20 jaar geleden. Het credo van de grondleggers van de Europese Gemeenschap 'nooit meer oorlog' is aangevuld met 'no dividing lines' voor het gehele Europese continent. Wil het vertrouwen beklijven in de Raad van Europa als instituut dat nieuwe scheidslijnen tegengaat en democratie en mensenrechten bevordert, dan is gezond wantrouwen ten aanzien van de stevigheid van het fundament op zijn plaats: de wezenlijke taken en toegelaten werkzaamheden van de Raad, in het bijzonder die van het Hof, kunnen niet zonder voldoende financieel draagvlak.

Ook wereldwijd is de noodzaak schendingen van mensenrechten tegen te gaan gemarkeerd, door het 60-jarig bestaan vorige maand van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het besef van mensonwaardige en mensonterende praktijken maakt de gevolgen van de economische crisis in ons land niet minder ingrijpend, maar behoort deze wel van enige relativiteit te voorzien. Mogen wij in ons land, gevrijwaard ook van oorlogsgeweld dat generaties lang diepe sporen achterlaat, de zegeningen van onze veiligheid en democratische rechtsstaat tot ons door laten dringen. Laat déze rijkdom ons inspireren om in 2009 niet alleen daadkracht te tonen bij de economische crisis maar tevens op het vlak van mensenrechten, voedselvoorziening en klimaatverandering.

Majesteit,

Daarbij dragen wij, op uw uitnodiging hier bijeen, verschillende verantwoordelijkheden. Graag zou ik het glas willen heffen op een gezamenlijke krachtsinspanning.